

ACC. N:R M. 12730: 1-7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Öland
Härad: Möckleby
Socken: N. Möckleby
Uppteckningsår: 1953
Upptecknare: E. L. Nörgård
Berättare: Lage Nilsson
Berättarens yrke: til. kand.
Född år 1906 i Övre Ålebäck

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-7. Lu F 73.

Hur nya tiden kom till trakten.

Först fram emot i världskriget kom den nya tiden hit.

Järnplögar infördes på 90-t. Det ~~finns~~ tröplögar ännu här men i allmänhet hoppade man direkt över från åder till järnplög ~~och~~ med vändskivor.

Lage Nilsson berättar om en rågbärsel i sin barndom, där den nya tidens kommande belysas, dels beträffande föregångsmän, dels beträffande nya maskiner och böndernas inställning till dem.

Före 1917 hade vi ett stort arbetslag hemma

(6-8 par). Sen under kriget blev arbets-
kraften så dyr* att Far ett år tyckte
det var bättre att hyra självarläggare.

Han hade försökt att slå med en slå-
maskin - (som annars bara slår hö och vär-
säd) - till vilken han 1910 skaffade en ap-
parat* att sätta på slåmaskinen så
att den skulle kunna användas till råg.
Men den apparaten var inte bra.

Omkr. 1915 började självarläggarna
(Deering, Mc'Comie). Slåmaskin
fick vi däremot före min tid, omkr.
1910 hade de flesta i trakten. (Herkules)

Bonden Herman Hultenius var en stor
föregångsman, pigg på nyheter och
mekaniskt intresserad. Den äldre genera-
tionen var inte så intresserad av sådant
* 6 kr om den för en karl ca.

oftast kunde de inte reparera själva små-
skador på maskinerna.

Hultenius var en av de första som köpte
självravläggare i bygden. Denne själv-
avläggare lånade min far. Hultenius
var själv och körde den på dagarna
- jag tror han hade betalt 20 kr pr. dag
för det besväret -

Sedan köpte vi en själva - av Oscar
Tornegård, riksdagsman och bonde, samt
agent för maskiner -

Han var en hel dag hos oss och skruvade
ihop självavläggaren (1917). Han brukade
själv köra in maskinen första dagarna med
3 hästar, men hade fått förhinder då, för
han skickade kst vaktmästare Nilsson
(Karl) ifrån Gräsgård, som också var

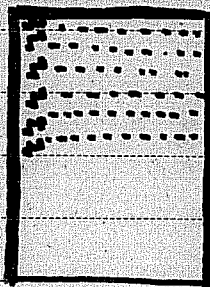
agent. Det att vara agent var inte
något särskilt fint inte, många bönder
tyckte att hela affärslivet var skrot
"Ett ställe där folk lever på att lura
varann" så man om staden.

Karl Nilsson invigde oss också i den
mythiken att en skulle dela upp slaget
(ett slag, en omgång runt fältet) i 5
lika delar. Och så börjar en att
binda vid det första hörnet där
maskinen sätter till. Och så börjar
en där den första ska sluta och
.....slaget en där han slutar och sen de
alla de 5 fält var sin bit då är det
en kvar som står och väntar där ma-
skinen ska börja 2: rundan runt fältet.
Därför går det åt 6 till att binda 5 bitar,

Och 6 var det vanliga till att binda
då en slog råg med självarläggare.

5

ibland gjorde man också så att
man slog hela stycket på en gång
färdigt, då låg allt i sin slag
och sen följdes dom som band ett
nutt till att dela upp stycket
i 5 delar ansågs vara mer
avancerat.

Sen ett år hade vi satt ut råg.
bärgsen till vår gång i slutet
på jula månad. Bärgsen var
utsatt långt fört - det var inte ovanligt
att en så te' slättfolket det ena året
att de skulle komma till kares värla. Och
sen fick en precisera tiden lite efter väder.

leken. Det var det året som uppförde
Hultenius' slättermaskin.

Slätterfolket kom dit utan att de visste
om att vi hade en maskin. Det måste
inte ha varit mer än en 3-4 par - det
var svårt att få folk då under kriget (?)
Dessutom ökade rågodlingen just då, många
behövde folk.

Vad det gällde fruntimuren välsade dom
sig ju inte annat än att ta opp råg, de
tyckte väl snarast det var bättre att bara
få binda den, men karlarna som kom
med sina liar och aldrig hade bundit en
mek annat än för någon gångs skull
- och förresten tyckte att det var ett
fruntimmersgöra som de skändes för,
blev galna och vägrade att gå i arbete.
Jag minns de satt på verandan, var

och far och bönderna, det var en upprörd diskussion och mor och far fick använda många ord innan de lyckades övertala karlarna.

Nyhetsbarna kom till trakten genom agenter, som gjorde reklam och förmedlade beställningar.

Min far var agent för järnluckor från en firma i Emmaboda i Småland - Aug. Dalström, den existerar fortfarande. Vårt år fick vi julkort ihåll honom.

Jag vet inte hur förbindelse mellan firma och agent uppstod - amerikabekant? - släkt?

Karlson som vanligtvis var agent för gravvårdar kontakterades däremot alltid av firmans - han var ju lätt att komma på.